

Przemiany współczesnego świata – odhumanizowanie szkoły

29 lipca 2012

Dynamiczne przemiany kulturowe, ekonomiczne i naukowo-techniczne końca drugiego tysiąclecia naszej ery powodują, że w ramach globalnej cywilizacji łacińskiej na plan pierwszy wysuwa się technologia informacyjna. Kilkaset milionów komputerów osobistych już dziś funkcjonuje w różnych dziedzinach naszego życia, służąc nam zarówno w pracy, jak i w domu. Dla sprawnego ich funkcjonowania wyprodukowano miliony pakietów oprogramowania. Ma to istotny wpływ na postępującą technizację współczesnego świata.

W zasadzie wszyscy zgadzamy się, że powszechne wprowadzenie technologii komputerowej do edukacji wymaga „dohumanizowania” szkoły. Społeczeństwo nowo tworzącej się ery kształtuje się pod przemożnym wpływem odbioru, przetwarzania i przekazywania informacji. Tam gdzie przebiega ten proces sprawnie powstają strefy dobrobytu. Fakt ten ma znaczący wpływ na narastanie rewolucji informacyjnej, co z kolei wywołuje określone konsekwencje dla zachowań człowieka. Nic dziwnego, że coraz częściej staramy się znaleźć odpowiedź na podstawowe pytania: Jakiego człowieka w wyniku działań edukacyjnych oczekujemy? Jakie mają być jego cechy?

W zasadzie wszyscy zgadzają się, że człowiek nowej ery to człowiek o znacznych możliwościach intelektualnych, funkcjonujący w oparciu o świat wartości ogólnoludzkich. W momencie, gdy przechodzi się do konkretów i gdy chcemy podjąć próbę przełożenia owych haseł na język praktyki np. edukacyjnej, okazuje się, że jest to bardzo trudne. Przekonali się o tym uczestnicy konferencji CATH 88 (Computers and Teaching in the Humanities), którzy zastanawiali się nad

wprowadzeniem komputera do nauk humanistycznych. W trakcie konferencji próbowano zmodyfikować funkcjonującą od średniowiecza definicję humanistyki. Jednak już we wstępnej fazie rozważań okazało się, że trudne jest nie tylko określenie problemu zasadniczego, ale także zarysowanie ram płaszczyzny dyskusji. Przyczyny tego stanu rzeczy są złożone ze względu na wielowarstwowość i wieloaspektowość zjawisk i procesów leżących u podłoża współczesnej humanistyki a także złożoność funkcjonowania technologii informacyjnej w naszej rzeczywistości. Szybko postępująca rewolucja informatyczna niesie ze sobą zmiany w sposobie funkcjonowania społeczeństw. Obserwujemy to zarówno w obszarze ogólnopoznawczym, emocjonalnym, jak i psychomotorycznym.

Przemiany współczesnego świata w istotny sposób wpływają na funkcjonowanie różnych instytucji społecznych, w tym również szkoły, która odgrywa kluczową rolę w procesie wychowania i kształcenia młodych ludzi. Jednym z głównych problemów, z którymi mierzy się współczesna szkoła, jest zjawisko jej odhumanizowania, czyli proces, w wyniku którego edukacja staje się coraz bardziej zbiurokratyzowana, technokratyczna i oderwana od indywidualnych potrzeb uczniów. W związku z tym nasuwa się pytanie, w jakim stopniu przemiany współczesnego świata prowadzą do dehumanizacji szkoły i jakie są tego konsekwencje zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli oraz dla szeroko rozumianego społeczeństwa.

Na przestrzeni ostatnich dekad współczesny świat ulegał dynamicznym przemianom związanym z globalizacją, rozwojem technologii, wzrostem znaczenia rynku oraz nowymi wyzwaniami społecznymi i kulturowymi. Te przemiany odcisnęły swoje piętno na edukacji, która z jednej strony musiała dostosować się do zmieniających się warunków i oczekiwań społecznych, a z drugiej strony zaczęła tracić swoje pierwotne funkcje, takie jak wychowanie, rozwijanie empatii i budowanie relacji międzyludzkich. Proces ten prowadzi do coraz częstszych obaw o odhumanizowanie szkoły, która zamiast być miejscem

kształtowania integralnych wartości i rozwijania osobowości uczniów, staje się instytucją podporządkowaną zunifikowanym standardom i oczekiwaniom rynku pracy.

Jednym z kluczowych aspektów współczesnej szkoły, który przyczynia się do jej odhumanizowania, jest rosnące znaczenie standaryzacji i biurokracji. W odpowiedzi na potrzeby systemu edukacyjnego, który dąży do efektywności i porównywalności wyników, wprowadzane są różnego rodzaju testy, egzaminy i procedury administracyjne, które ograniczają autonomię nauczycieli i uczniów. Proces ten sprawia, że szkoła staje się coraz bardziej zorientowana na wyniki i rankingi, a nie na indywidualny rozwój uczniów. Standaryzacja zmusza nauczycieli do realizacji programów nauczania w sposób sztywny i odgórnie narzucony, co często prowadzi do pomijania potrzeb i zainteresowań poszczególnych uczniów. W efekcie szkoła traci swoją rolę jako miejsce, w którym rozwijają się talenty, pasje i kreatywność, stając się instytucją, w której priorytetem staje się osiągnięcie wyników na egzaminach.

Wzrost znaczenia technologii w procesie edukacyjnym to kolejny czynnik wpływający na odhumanizowanie szkoły. Współczesne systemy edukacyjne coraz częściej korzystają z nowoczesnych technologii, takich jak platformy e-learningowe, zdalne nauczanie, narzędzia cyfrowe czy sztuczna inteligencja. Choć technologie te mogą znacząco ułatwić dostęp do wiedzy i poprawić efektywność nauczania, to jednocześnie mogą prowadzić do zaniku bezpośrednich relacji między uczniami a nauczycielami oraz między samymi uczniami. Nauczanie zdalne i cyfrowe, mimo swoich zalet, może ograniczać interakcje społeczne, które są kluczowe dla rozwoju emocjonalnego i społecznego dzieci oraz młodzieży. W takiej sytuacji nauczyciel przestaje pełnić rolę przewodnika i mentora, a staje się jedynie dostawcą informacji, co zubaża relację pedagogiczną i prowadzi do dalszej dehumanizacji procesu nauczania.

Proces odhumanizowania szkoły wiąże się także z coraz większym

naciskiem na kształcenie techniczne i zawodowe, które ma na celu przygotowanie uczniów do sprostanie wymaganiom rynku pracy. Współczesna edukacja często jest podporządkowana potrzebom gospodarki, co sprawia, że nacisk kładzie się na nauczanie umiejętności praktycznych i technicznych, a nie na rozwijanie kompetencji społecznych, emocjonalnych czy moralnych. W takim modelu szkoła staje się miejscem, gdzie priorytetem jest efektywność ekonomiczna, a nie dobro ucznia jako osoby. Przedmiotami szczególnie dotkniętymi przez ten proces są nauki humanistyczne, takie jak filozofia, literatura, etyka czy historia, które zostają zepchnięte na dalszy plan w programach nauczania. W rezultacie uczniowie są przygotowywani głównie do pełnienia ról zawodowych, a nie do bycia świadomymi obywatelami czy odpowiedzialnymi członkami społeczeństwa.

Dehumanizacja szkoły ma również bezpośredni wpływ na relacje między nauczycielami a uczniami. Współczesny system edukacyjny, zorientowany na wyniki i testy, ogranicza czas, który nauczyciele mogą poświęcić na indywidualne podejście do uczniów oraz na budowanie relacji opartych na zaufaniu i zrozumieniu. Praca nauczyciela coraz częściej sprowadza się do realizacji zadań administracyjnych i realizowania programu nauczania, co ogranicza jego możliwość wspierania uczniów w rozwoju emocjonalnym i społecznym. W takiej sytuacji szkoła traci swoją funkcję wychowawczą, a nauczyciel przestaje pełnić rolę autorytetu moralnego i mentora, a staje się raczej wykonawcą zadań dydaktycznych. Brak indywidualnego podejścia do uczniów oraz zanik relacji opartych na zaufaniu może prowadzić do alienacji uczniów i spadku ich zaangażowania w proces nauczania.

Odhumanizowanie szkoły ma również negatywne konsekwencje dla samej instytucji szkoły jako miejsca, w którym kształtuje się wspólnota i tożsamość społeczną. W tradycyjnym modelu szkoła pełniła nie tylko funkcję edukacyjną, ale również społeczną, integrując uczniów i nauczycieli w ramach wspólnoty szkolnej.

Współczesna szkoła, zdominowana przez technologie i zorientowana na efektywność, traci tę funkcję, co prowadzi do erozji więzi społecznych w jej obrębie. Uczniowie coraz częściej postrzegają szkołę jako miejsce, w którym należy zdobyć określone kwalifikacje, a nie jako przestrzeń, w której mogą budować relacje i rozwijać swoją tożsamość. Zanik wspólnoty szkolnej ma daleko idące konsekwencje dla funkcjonowania społeczeństwa jako całości, ponieważ szkoła, która nie promuje wartości wspólnotowych i solidarności, nie jest w stanie przygotować uczniów do życia w złożonym i zróżnicowanym społeczeństwie.

Pomimo wielu wyzwań związanych z dehumanizacją szkoły, istnieją także działania mające na celu przeciwdziałanie temu zjawisku i przywrócenie edukacji jej humanistycznego wymiaru. Jednym z takich działań jest wprowadzenie do programów nauczania elementów edukacji emocjonalnej, społecznej i moralnej, które mają na celu rozwijanie kompetencji miękkich u uczniów, takich jak empatia, umiejętność współpracy czy rozwiązywania konfliktów. Wspieranie relacji między uczniami a nauczycielami oraz promowanie wartości dialogu i zrozumienia w szkole może przyczynić się do przywrócenia jej roli jako miejsca kształtowania pełnej osobowości uczniów.

Innym sposobem przeciwdziałania odhumanizowaniu szkoły jest promowanie pedagogiki opartej na indywidualnym podejściu do ucznia i na wspieraniu jego holistycznego rozwoju. Nauczyciele, którzy mają możliwość dostosowania metod nauczania do potrzeb i zainteresowań swoich uczniów, mogą bardziej efektywnie wspierać ich rozwój i budować pozytywne relacje oparte na wzajemnym szacunku. Współczesna edukacja powinna dążyć do tworzenia przestrzeni, w której uczniowie czują się słyszani i doceniani, a nie traktowani jedynie jako jednostki realizujące określone cele edukacyjne.

Współczesne przemiany społeczne, technologiczne i ekonomiczne w znacznym stopniu wpływają na funkcjonowanie szkoły, prowadząc do jej dehumanizacji. Rosnące znaczenie biurokracji,

technologii oraz nacisku na efektywność ekonomiczną sprawia, że szkoła traci swoją funkcję wychowawczą i staje się miejscem podporządkowanym zunifikowanym standardom i oczekiwaniom rynku. Aby przeciwdziałać temu zjawisku, konieczne jest przywrócenie edukacji jej humanistycznego wymiaru poprzez promowanie indywidualnego podejścia do uczniów, rozwijanie kompetencji emocjonalnych i społecznych oraz budowanie relacji opartych na wzajemnym zaufaniu i szacunku. Tylko w ten sposób szkoła może odzyskać swoją rolę jako miejsce kształtowania integralnych wartości i pełnej osobowości uczniów.

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.